

Remigratie en pendelen

Seminar 'Oudere migranten in Nederland', 6 oktober 2017

Anita Böcker (a.bocker@jur.ru.nl)

Remigratie en pendelen

- Ouderen met een Turkse achtergrond
- MiReKoç onderzoeksproject met Canan Balkir (Dokuz Eylül University, Izmir)
 - Interviews met oudere migranten uit Nederland in Turkije (remigranten en emigranten, pendelend of permanent in Turkije gevestigd)
- Promotieonderzoek Anoeshka Gehring
 - Interviews met oudere migranten uit Nederland in Turkije en Spanje (remigranten en emigranten, pendelend of permanent in Turkije of Spanje gevestigd)

Seminar 'Wie emigreert en waarom?', 10 maart 2010

Meeste bevindingen van toen gaan nog steeds op:

- Uit zowel recent als ouder onderzoek blijkt dat Turkse migranten relatief vaak – vaker dan bijv. Marokkanen – een terugkeerwens koesteren. Mannen meer dan vrouwen.
- Turken keren vaker terug dan Marokkanen.
- Onder de remigranten met geboorteland Turkije zijn:
 - relatief veel mannen
 - *relatief* veel 65-plussers
- In vergelijking met de onder oudere Turkse migranten levende terugkeerwens is de feitelijke terugkeer gering.
- De komende jaren zal remigratie naar Turkije eerder af- dan toenemen.

Gevoelens van heimwee en terugkeerwens, naar etnische herkomst en achtergrondkenmerken, 2011 (in procenten)

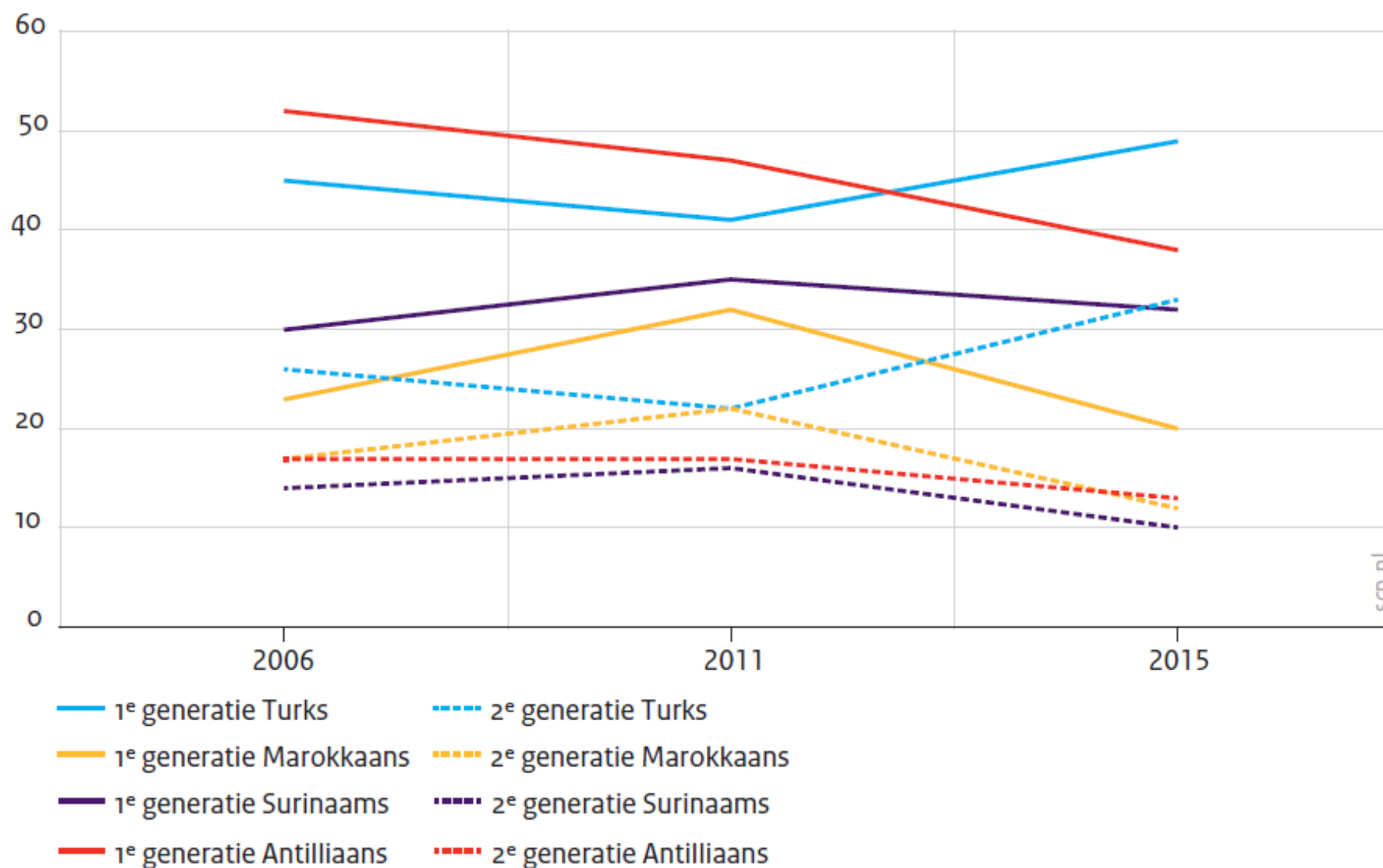
	Turks		Marokkaans		Surinaams	
	vaak heimwee	terug- keerwens	vaak heimwee	terug- keerwens	vaak heimwee	terug- keerwens
mannen	35	35	25	30	15	30
vrouwen	44	32	28	23	14	22
15-24 jaar	17	17	16	18	7	12
25-44 jaar	40	34	24	29	12	21
45-64 jaar	56	47	37	31	21	40
≥ 65	62	40	47	29	18	28

Bron: Huijnk & Dagevos (2011) *Dichter bij elkaar?* (tabel 5.10)

Terugkeerwens, naar herkomst en generatie, 2006, '11 en '15

Figuur 9.9

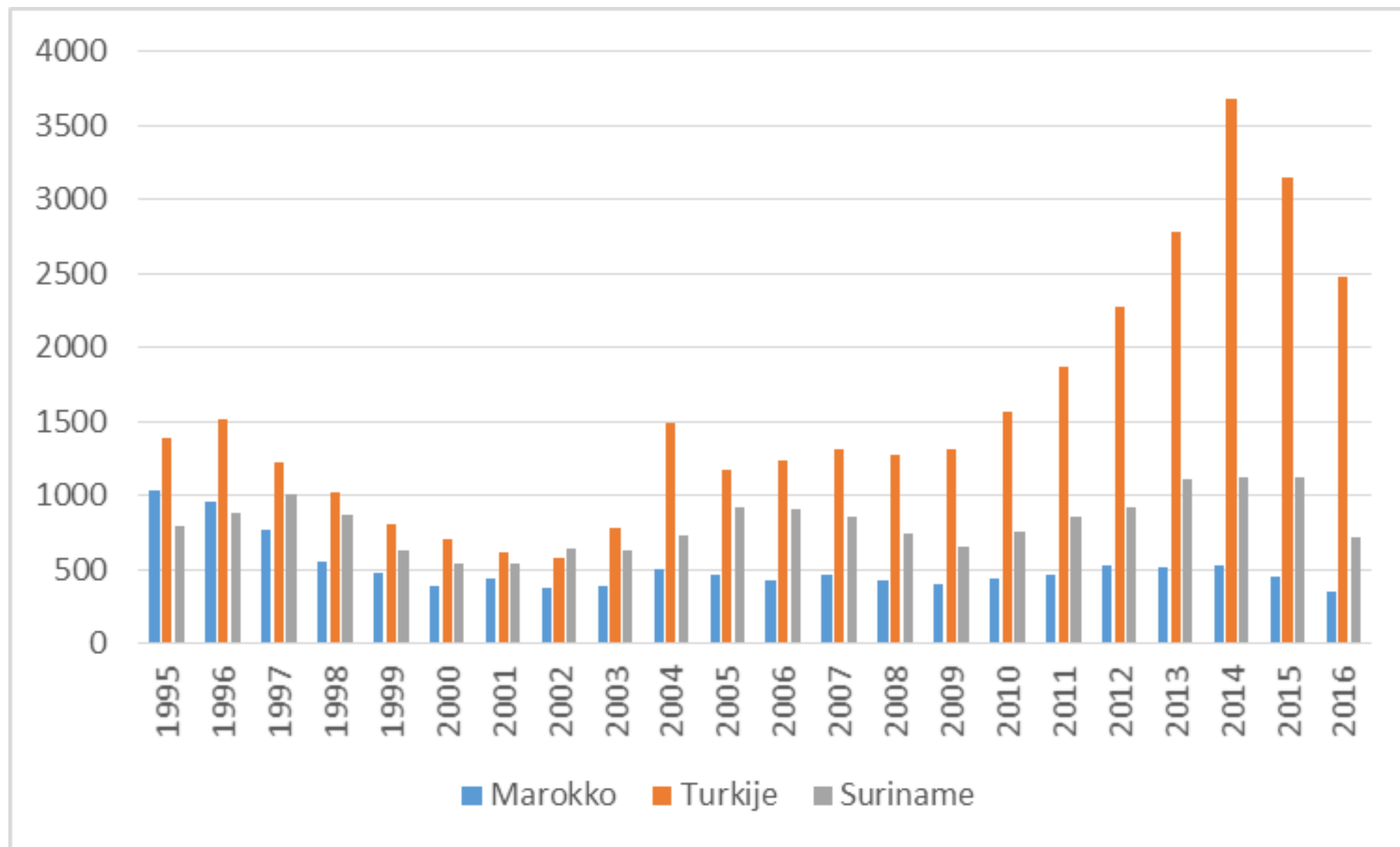
Voor altijd in respectievelijk Turkije, Marokko, Suriname of de voormalig Nederlandse Antillen willen wonen, naar herkomst en generatie, 2006, 2011 en 2015 (in procenten)

Bron:
Huijnk & Andriessen
(2016) *Integratie in
zicht*

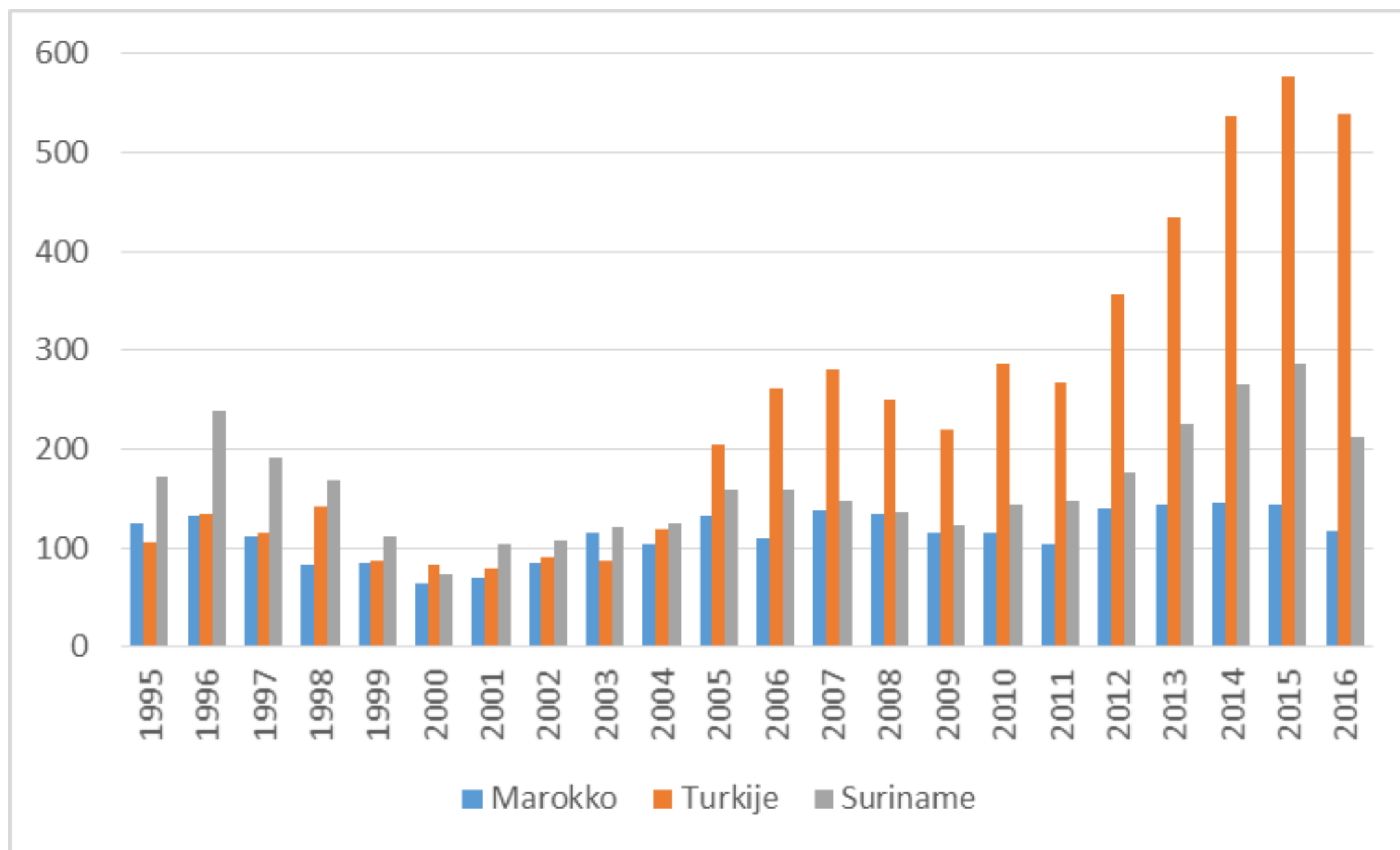
Bron: SCP/CBS (SIM'06/'11/'15), gewogen gegevens

Emigratie, geboorteland = land van vestiging, 1995-2016 (cijfers exclusief administratieve correcties)

Bron:
CBS Statline

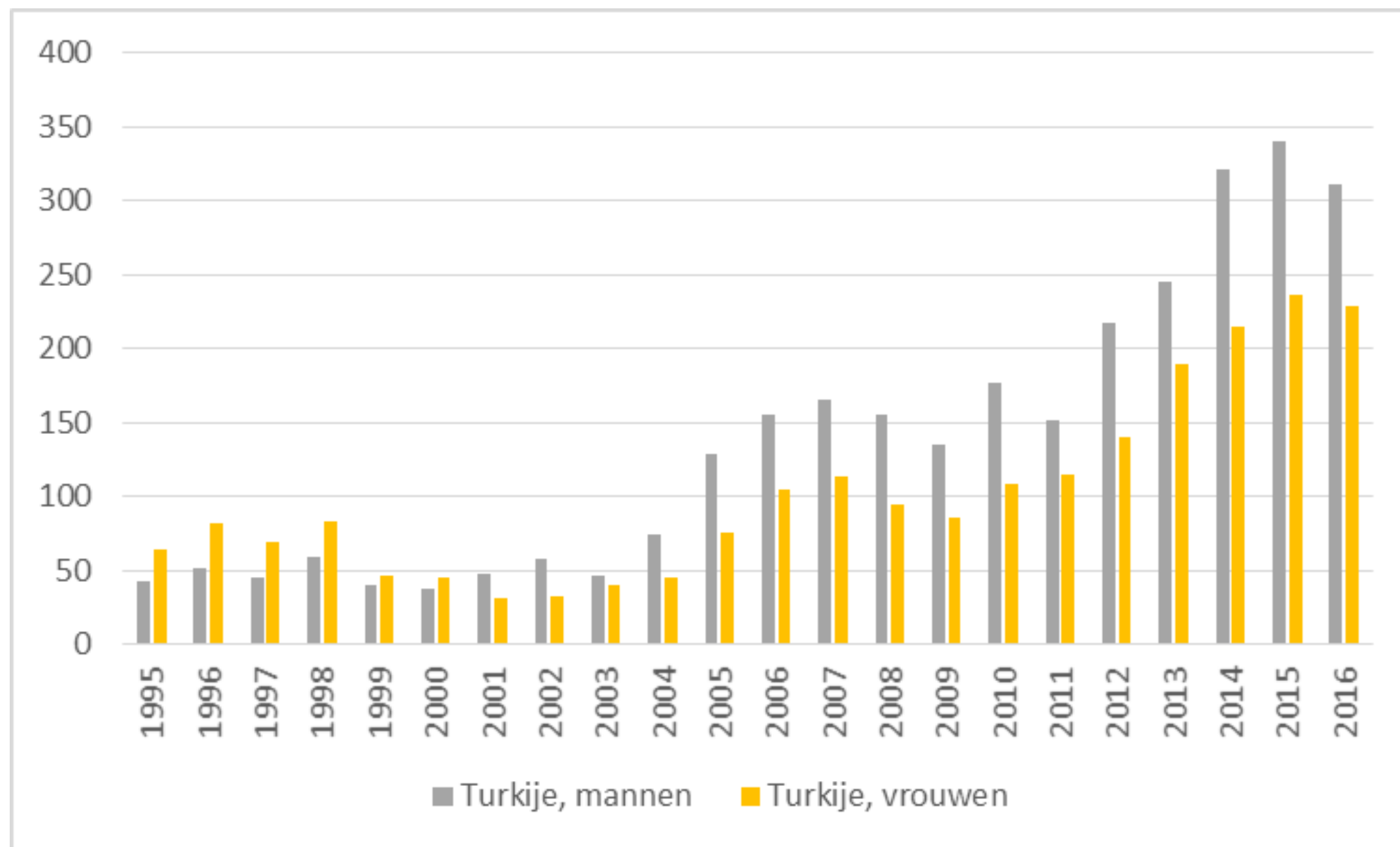
Emigratie 65-plussers, naar geboorteland, 1995-2016 (inclusief administratieve correcties)

Bron:
CBS Statline

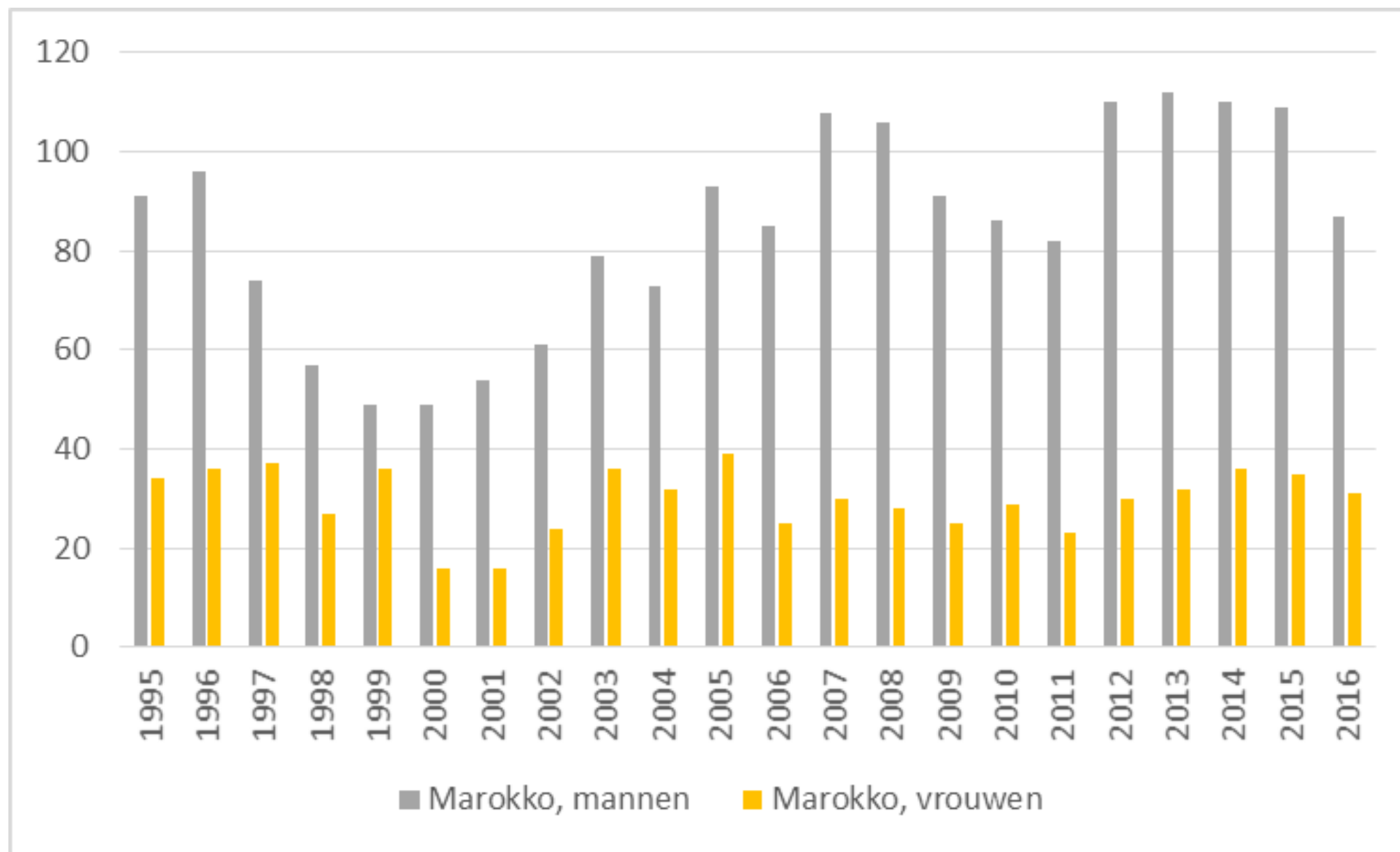
(NB: het aantal 65-plussers met geboorteland Turkije nam toe van ongeveer 2.000 in 1995 tot ongeveer 10.000 in 2005 en ruim 21.000 in 2015.)

Emigratie 65-plussers met geboorteland Turkije, mannen en vrouwen, 1995-2016

Bron:
CBS Statline

Emigratie 65-plussers met geboorteland Marokko, mannen en vrouwen, 1995-2016

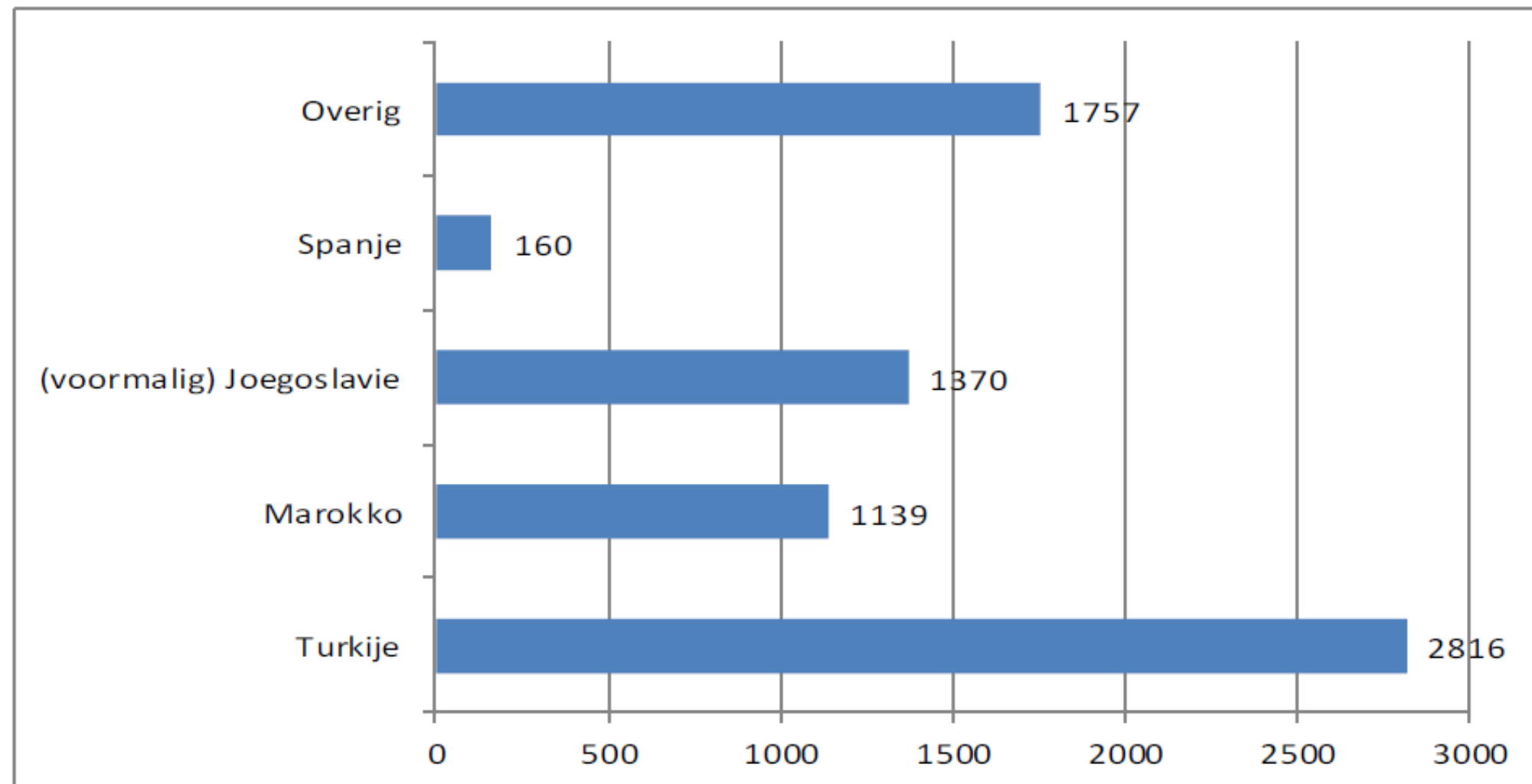

Bron:
CBS Statline

Remigratiewet (gewijzigde wet, per 1 juli 2014)

- buiten Nederland in een land van herkomst zijn geboren
- 18 jaar of ouder bij migratie naar Nederland
- 55 jaar of ouder zijn
- minimaal acht jaar legaal in Nederland gewoond hebben
- al minstens één jaar een Nederlandse uitkering ontvangen
- voorgoed terugkeren; aanvrager moet eventueel afstand doen van Nederlandse nationaliteit
- eventuele partner moet mee terugkeren of al in herkomstland wonen
- aanvragen mogelijk tot 31 december 2024

Remigratiewet: ontvangers remigratie-uitkering* naar woonland, 2017

* Exclusief nihil-uitkering.

Ter vergelijking: 23.504 ontvangers van een AOW-pensioen woonden in Turkije, 12.838 in Marokko.

Bron: SVb Kwartaalbericht 2017-2

Remigratiewet: profiel gebruikers (vóór wetswijziging)

- Gebruik onder Turken relatief hoog.
- Relatief veel Turkse aanvragers remigreren samen met partner.
- Turkse aanvragers zijn relatief jong.
- Ruim 70% van de Turkse aanvragers had een uitkering die niet exporteerbaar is (bijstand, WW) of een exporteerbare uitkering (WAO, AOW, ANW) die lager was dan de remigratie-uitkering. Zonder de remigratie-uitkering hadden zij waarschijnlijk niet kunnen remigreren.

Bron: Kruis & Berkhout (2009) *Profielonderzoek gebruikers Remigratiewet*

Interviews met oudere Turkse remigranten en pendelaars

- MiReKoç onderzoeksproject met Canan Balkir (Dokuz Eylül University, Izmir), veldwerk 2009-'10
- Promotieonderzoek Anoeshka Gehring, veldwerk 2012-'13
- Totaal 56 interviews (30 echtparen, 21 mannen, 5 vrouwen), merendeels in Turkije afgenomen
- Onderzoeksvragen:
 - Welke factoren en overwegingen spelen een rol in de migratiebeslissingen van oudere migranten?
 - Welke rol spelen migratieregels en regels m.b.t. de toegang tot sociale zekerheid en gezondheidszorg?
 - Welke rol spelen genderverschillen hierbij?

Karaman, Turkije

HOLEMDER
(vereniging van
remigranten uit
Nederland)

Man en vrouw (65+) blijven pendelen

Hij reisde vaak naar Turkije toen zijn gezin daar nog woonde. Toen zijn vrouw en jongste kinderen hiernaartoe waren gekomen, gingen ze bijna elk jaar op familiebezoek. Sinds hij AOW heeft, verblijven hij en zijn vrouw zes maanden per jaar in Turkije en de andere zes maanden in Nederland. Daarvóór had hij een bijstandsuitkering en konden ze maar een maand in Turkije blijven.

Hij en zijn vrouw dachten altijd dat ze terug zouden keren, als hun kinderen daar ook aan toe zouden zijn. Totdat twee jaar geleden hun zoon terugkeerde. Toen pas realiseerden ze zich dat ze niet voor de kinderen en kleinkinderen in Nederland waren gebleven, maar omdat ze zich hier thuis voelen; ze voelen zich in beide landen thuis. Zijn vrouw heeft hier veel vriendinnen en voelt zich hier vrijer. Het gezondheidssysteem is hier ook beter. Zijn vrouw heeft een bypass. Hij wil haar niet van streek maken. Als zij ooit terug wil keren, gaat hij terug, maar hij verwacht niet dat dat zal gebeuren. Waarschijnlijk blijven ze pendelen zolang hun gezondheid het toelaat.

Man (50+) pendelt en wil remigreren

Sinds hij arbeidsongeschikt is, verblijft hij bijna de helft van het jaar in Turkije. Zijn vrouw kan niet zo lang uit Nederland weg. Hij wil liefst voorgoed terugkeren, omdat hij in Nederland voortdurend last heeft van psychologische stress. Zijn vrouw wil nog niet terug. Zij wil in Nederland blijven totdat hun jongste kind getrouwd en gesetteld is. Maar ze wil hem ook niet tegenhouden, en hij accepteert dat zij nog een jaar of zes in Nederland wil blijven.

Hij heeft een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Daarmee kan hij terugkeren. Hij is van plan om elk jaar drie maanden naar Nederland te komen. Zijn vrouw kan elk jaar zes weken naar Turkije komen. Ze zullen dus niet voortdurend gescheiden van elkaar hoeven te leven. In Turkije heeft hij een jongere zus die voor hem kookt en hem met het huishouden helpt als hij daar is.

Geremigreerd echtpaar (55+)

Een paar jaar geleden keerden ze naar Turkije terug, met een remigratie-uitkering. Ze voelden zich niet thuis in Nederland en hun terugkeerwens werd sterker toen zij gezondheidsproblemen kreeg. Het was een moeilijke beslissing, omdat ze hun kinderen en kleinkinderen achterlieten en hun verblijfsrecht in Nederland, waar ze ruim 30 jaar hadden gewoond, moesten opgeven.

Hij zegt ervanuit te gaan dat hij in Turkije zal blijven, wat er ook gebeurt. Zij zegt dat ze niet alleen in Turkije zou willen blijven: “Allah bilir, maar ik wil dan of naar de kinderen, als ze [de Nederlandse overheid] me dat toestaan, of de kinderen moeten hier bij mij komen wonen.”

Factoren en overwegingen van invloed op keuze voor remigratie of pendelen

- Besluitvorming: voortdurend proces, waarop allerlei factoren en 'life cycle events' van invloed zijn.
- Voorkeur voor pendelen en openhouden mogelijkheid om naar Nederland terug te keren, o.a. op grond van leeftijdsgebonden overwegingen.
- Voorkeur realiseren niet altijd mogelijk als gevolg van uitkeringsafhankelijkheid en regels verzorgingsstaat:
 - Fixed laws, fluid lives (Ackers & Dwyer 2004)
 - 'Timetabled lives' (Hunter 2011)
- Genderverschillen belangrijk.

Literatuur

- Ackers, L. & P. Dwyer. 2004. [Fixed laws, fluid lives](#). *Ageing & Society* 24(3).
- Böcker, A. & C. Balkir. 2015. Maintaining dual residences to manage risks in later life. In: V. Horn & C. Schweppe (eds.), *Transnational Aging. Current Insights and Future Challenges*. New York and London: Routledge.
- Böcker, A. & A. Gehring. 2015. [Returning 'home' after retirement? The role of gender in return migration decisions of Spanish and Turkish migrants](#). *Review of Social Studies* 2(1).
- Gehring, A. 2017. [Pensioners on the move. A 'legal gate' perspective on retirement migration to Spain](#). *Population, Space and Place*, 23(5).
- Huijnk, W. & I. Andriessen. 2016. [Integratie in zicht?](#) Den Haag: SCP.
- Huijnk, W. & J. Dagevos. 2011. [Dichter bij elkaar?](#) Den Haag: SCP.
- Hunter, A. 2011. [Retirement home? France's migrant worker hostels and the dilemma of late-in-life return](#). Edinburgh: The University of Edinburgh.
- Kruis, G.E. & A. Berkhout. 2009. [Profielonderzoek gebruikers Remigratiewet](#). Amsterdam: Regioplan.